

Bosexploitant een job tussen de bomen

Heb je je ooit al eens afgevraagd hoe je prachtige massief houten salontafel uit het bos is geraakt? Wie de treden van je trap heeft geveld? Of wie het brandhout heeft gekliefd dat in je nieuwe milieuvriendelijke houtkachel knispert? Het is de bosexploitant die het bos verbindt met je huiskamer!

Het beroep van bosexploitant

Een bosexploitant staat in voor de houtoogst en -verkoop. Hij (of lees doorheen de tekst 'hij' gerust als 'zij') velt de bomen die door de bosbeheerder gemarkeerd zijn, onttakt de stammen en zaagt die in bepaalde handelsmaten of sortimenten. Ofwel sleept hij de lange stammen tot aan de verharde bosweg, ofwel laadt hij de sortimenten op met een uitrijcombinatie. Brandhout wordt ook vaak ter plaatse op de aanhangwagen geladen.

Bosexploitanten werken doorgaans op twee verschillende manieren. Ofwel werken ze in onderaanneming van een houthandelaar, dan worden ze meestal vergoed op basis van een vast tarief per kubieke meter hout. Anders werken ze voor eigen rekening, wat wil zeggen dat ze bomen op stam aankopen en na de exploitatie doorverkopen. Koper, handelaar, exploitant; de terminologie loopt vaak door elkaar.

Bosexploitatie is niet voor doetjes. Er wordt vaak gewerkt in extreme omstandigheden; in de winter bij zware vorst of regen, in de zomer bij hoge temperaturen tot zelfs 30°C.



Figuur 1: Een skidder sleept zware populieren uit het bos. © Inverde

ROBBIE GORIS, Inverde

De bosexploitatie is sterk afhankelijk van de weergoden en bovendien is het bos vol gevaren zoals vallende bomen, afbrekende takken, bewegende machines en struikelblokken. Het zal dan ook niet verbazen dat de bosexploitatie een gevaarlijke sector is. Een voortdurende aandacht voor veiligheid is van essentieel belang.

Ondanks de teken, de bramen, de snijdende vrieswind en het gevaar, kunnen veel bosexploitanten zich geen ander beroep met zoveel vrijheid voorstellen. Weinig mensen zien op hun werk regelmatig een ree of een eekhoorn passeren. Veel exploitanten benoemen het bos als een passie, of als het rotweer is en er iets stuk gaat aan de machine als een ziekte ...

Niet altijd graag gezien

Vervreemding van houtproductie leidt dikwijls tot onbegrip bij de houtoogst uit het bos. Zowat alle bosexploitanten zijn al eens scheef bekeken of ronduit voor 'bomenmoordenaar' uitgescholden. We moeten daar eerlijk in zijn, de modale Vlaming heeft nog maar weinig voeling met de primaire sector en de cyclus van bosverjonging, dunning en houtoogst. Helaas lijken sommige mensen niet meer te beseffen dat het basismateriaal voor de houten snijplank, het houten bed en de houten trap afkomstig is uit het bos.



Figuur 2: Een harvester aan het werk in dennenbos. © Inverde



Figuur 3: Opleidingen zijn essentieel om het beroep veilig te kunnen uitoefenen. © Inverde



Figuur 4: Een exploitant aan het werk tussen takhout.
© Inverde

Opdat onze bossen ook in de toekomst hun multifunctionaliteit zouden kunnen behouden en blijven vervullen is een goed beheer van de bossen nodig. Een goed beheer betekent ook op gepaste tijdstippen ingrepen doen in het bos zoals bomen vellen.

Het vellen van een boom in een bos brengt vaak niet te vermijden schade mee zoals het afbreken van takken van andere bomen of een sleepspoor bij het uitslepen van de boom. Het bos kan herstellen van deze schadevorm. Maar de uitdaging is om deze schade te beperken en ervoor te zorgen dat er geen 'vermijdbare' en zware schade optreedt zodat de toekomst van het bos gegarandeerd blijft.

Het blijft steeds een uitdaging voor de bosbeheerder en de bosexploitant om dit evenwicht te zoeken en via goede communicatie en afspraken lukt het de exploitant om dit waar te maken. Zo legt de bosbeheerder een reeks voorwaarden op om de schade te beperken en zorgt de kennis en ervaring van de exploitant ervoor dat er met de juiste middelen en op juiste tijdstippen wordt geëxploiteerd.

Een toekomst voor het beroep?

In Vlaanderen zijn er, in tegenstelling tot Duitsland of Frankrijk, nooit bosbouwscholen geweest. De meeste exploitanten hebben hun beroep al doende geleerd, vaak van vader op zoon.

Sinds 2005 is de erkenningsregeling bosexploitatie in de Vlaamse openbare bossen in voege. Schade bij bosexploitatie beperken, de veiligheid verhogen en het beroep verder professionaliseren waren toen de uitgangspunten. Die erkenningsregeling houdt concreet in dat een erkend bosexploitant alle veiligheids- en gezondheidsmaatregelen in acht moet nemen, jaarlijks moet bewijzen dat hij met allerlei regelgeving in orde is en dat hij minstens één dag bijscholing per jaar moet volgen. Op een kleine tien jaar tijd is de veiligheid en professionaliteit in de bos-

exploitatie heel erg toegenomen. De zaagbroeken en de helmen geraken stilaan ingeburgerd in het bos en voorkomen ernstige letsels bij kleine accidenten. Veilig werken is een topprioriteit.

De jonge generatie bosexploitanten vind maar moeizaam de weg naar het beroep. De investeringen zijn zwaar, onregelmatig werk zorgt voor inkomensverlies. Opleidingen trachten bij te dragen aan een veilige werkomgeving vanaf de eerste dag in het bos, maar om de levensnoodzakelijke ervaring op te doen blijven factoren zoals tijd en de harde praktijk onontbeerlijk. De steeds toenemende mechanisatie verlicht het werk van de houthakker en verhoogt meestal de veiligheid, maar de uitdaging blijft om dat zwaar geschut met de kwetsbare bosbodem te verzoenen. Hout is een hernieuwbare grondstof in beweging, waar een steeds toenemende vraag naar is. Met het groene imago van hout in de bouw, verpakking, platenmateriaal en energievoorziening is er zeker nog een toekomst weggelegd voor het beroep van bosexploitant.

Op zaterdag **10 mei 2014** organiseert inverde samen met de Unie voor Vlaamse Bosbouw en Unilin de **tiende jubileumeditie van de sectordag voor bosexploitanten**. Op het programma staat een boeiende mix van workshops over actuele bosbouwtechnische onderwerpen, informatie-uitwisseling tussen de verschillende actoren van de bossector en informeel bijpraten met collega's. De sectordag geldt als permanente vormingsdag in het kader van de erkenningsregeling bosexploitatie.
> Inschrijving is voorbehouden voor professionele houtkopers en bosexploitanten.